

2. Воробець О. О. Сленг в німецьких молодіжних журналах: кваліфікаційна робота / [Електронний ресурс] / О. О. Воробець. – Режим доступу до документа: <http://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=730433>
3. Гавриш М. Тенденції розвитку фразеологічного складу німецької мови (на матеріалі молодіжного сленгу) / М. Гавриш // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство) / відп. ред. О. Семенюк – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип. 129. – С. 243–247.
4. Гарлицька Т. Британський сленг як частина мови міста: соціокультурний аспект / Т. Гарлицька // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство) / відп. ред. О. Семенюк – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Випуск 129. – С. 248–252.
5. Лексична система українського молодіжного сленгу: реферат / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://refrend.ru/1130173.html>
6. Масенко Л. Усні форми побутування мови. Явище вульгаризації мови / [Електронний ресурс] / Л. Масенко. – Режим доступу до документа: [http://www.ji.lviv.ua/n35texts/masenko-usni\\_formy.htm](http://www.ji.lviv.ua/n35texts/masenko-usni_formy.htm)
7. Розен Е. В. Подростково-молодежний словесний репертуар (на матеріалі сучасного німецького мови) / Е. В. Розен // Иностранные языки в школе. – 1975. – № 2. – С. 7–18.
8. Ставицька Л. Аргю, жаргон, сленг. Соціальна диференціація української мови / Л. Ставицька. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
9. Глумачний словник сучасної української мови: Близько 50 000 сл. / уклад. І. М. Забіяка. – К.: Арії, 2007. – 512 с.

УДК 811.111[36+42]

**Н. С. Стрельченко,**

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

**КАТЕГОРІЯ ПРЕДИКАТИВНОСТІ В ПИТАННЯХ-ПЕРЕПИТАХ**

*Статтю присвячено аналізу особливостей реалізації категорії предикативності в питаннях-перепитах для визначення їх приналежності до системи англійської мови / мовлення. Розглянуто специфіку актуалізації компонентів категорії предикативності та модусних категорій як вираження суб'єктивності мовця.*

**Ключові слова:** питання-перепит, предикативність, модусні категорії, модальність, авторизація, персуазивність, оцінність.

*Статья посвящена анализу особенностей реализации категории предикативности в вопросах-переспросах для определения их принадлежности к системе английского языка / речи. Рассматривается специфика актуализации компонентов категории предикативности и модусных категорий как выражения субъективности говорящего.*

**Ключевые слова:** вопрос-переспрос, предикативность, модусные категории, модальность, авторизация, персуазивность, оценочность.

*The article analyses peculiarities of realization of the category of predicativity in echo questions in order to define their place in the language system and in speech. It also examines how the components of the category of predicativity and the modus categories function, expressing the speaker's subjectivity.*

**Key words:** echo question, predicativity, modus categories, modality, authorization, persuasiveness, evaluation.

**Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.**

Функціонування питань-перепитів у діалогічному дискурсі [11, с. 199], а також система усталених структурних кореляцій з реплікою-стимулом [9] актуалізують проблему належності питань-перепитів до системи мови / мовлення і їх співвідношення з поняттями «речення» / «висловлення».

**Аналіз останніх досліджень з цієї проблеми.** Роль категорії предикативності як конститутивної ознаки речення / висловлення підкреслюється в ряді досліджень [4, с. 78–82; 7, с. 305; 8, с. 89–90], проте специфіка її вираження в питаннях-перепитах досі залишалася поза активною увагою мовознавців, що й обумовлює **актуальність** цієї розвідки.

**Об'єктом** дослідження є питання-перепити в системі англійської мови та мовленні, а **предметом** – формальні та функціональні особливості реалізації категорії предикативності в питаннях-перепитах. **Мета** статті – проаналізувати особливості реалізації категорії предикативності в питаннях-перепитах у формальному (повнота вираження) та функціональному аспектах. **Матеріалом** слугують фрагменти діалогічного дискурсу сучасної англійської прози та кінофільмів.

**Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів.** Речення визначається В.В. Виноградовим як «граматично оформлена за законами даної мови цілісна одиниця мовлення, що є основним засобом формування, вираження і повідомлення думки» [4, с. 65]. Структурний аспект та зв'язок з мовленням підкреслюється й у визначенні речення Г.Г. Почепцова як «мінімальної синтаксичної конструкції, що використовується в актах мовленнєвої комунікації, характеризується предикативністю та реалізує певну структурну схему» [7, с. 305]. У системі мови *питання-перепит* розглядаємо як «узагальнену конструкцію – типову структурно-функціональну модель, яка виражає цілий комплекс комунікативних значень» [2, с. 47], а в мовленні – як актуалізацію «потенцій, закладених у реченні» [7, с. 312] у певній ситуації спілкування.

Звернемося до розгляду категорії предикативності. На думку В.В. Виноградова, предикативність як загальна «віднесеність основного змісту речення до дійсності» включає категорії часу, модальності та особи (у широкому синтаксичному розумінні) і виражається повністю або частково в будь-якому реченні [4, с. 78–82]. За визначенням М. В. Ляпон, модальність – це «функціонально-семантична категорія, що виражає різні види відношення висловлення до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації повідомлення [6, с. 303].

Аналізуючи праці В.В. Виноградова та Ш. Баллі як основоположні для вивчення модальності у вітчизняному та європейському мовознавстві, Т.В. Шмельова робить висновок, що модальність є «суб'єктивним началом» речення [10, с. 78–79]. Підхід дослідниці до розгляду модальності ґрунтується на триаспектному розумінні речення, що розвиває ідею Ф. Данеша про три рівні в синтаксисі (граматичної структури речення, семантичної структури речення, організації висловлення [12, с. 225]). Відтак, Т.В. Шмельова розмежовує *модус* і *комунікативний аспект* як вираження суб'єктивності, приставляючи їх об'єктивному змісту речення [10, с. 80–81].

*Комунікативний аспект* характеризується суб'єктивністю «в інтересах слухача», тобто мовець «керує комунікативною поведінкою співрозмовника» за допомогою комунікативних особливостей речення, (а) спонукаючи останнього слухати / говорити (протиставлення питальних / непитальних речень) та (б) звертаючи увагу на значущу інформацію (через актуальне членування повідомлення) [10, с. 81].

Модус, на думку Т.В. Шмельової, реалізує суб'єктивність «в інтересах мовця» через вираження його ставлення й оцінки – це «комплекс таких суб'єктивних смислів, який може й має виразити мовець, вступаючи в той чи інший вид спілкування і стаючи автором висловлень, побудованих за законами даної мови» [10, с. 80]. Модус розглядається як комплекс семантичних категорій, які відповідно до своєї функції в реченні поділяються на *актуалізаційні*, *кваліфікативні* та *соціальні* [10, с. 82].

Функцією *актуалізаційних* категорій модусу (персоналізація, часова й просторова локалізація) є «встановлення відношення об'єктивного змісту речення до моменту мовлення та учасників спілкування» [10, с. 82]. *Персоналізація* виражає об'єктивне відношення мовця до описуваних подій: відповідно до ролі в акті комунікації (мовець / його співрозмовники / ті, хто не є комунікантами); відповідно до ролі в ситуації, що описується (протиставлення «я» – «ти» – «вони», актант / не-актант). *Часова локалізація* пов'язана з моментом мовлення («зараз» – «до» – «після») і виражається за допомогою часу дієслова та темпоральної лексики [10, с. 82–83]. *Просторова локалізація* визначається відносно «умовного місця мовлення» («тут» / «не тут») [10, с. 84]. Ситуації (1) та (2) ілюструють функціонування актуалізаційних категорій у питаннях-перепитах:

(1) (A) *Shall we dance?* (B) ***Right here?*** (Wilder, Sabrina).

(2) (A) «*How many waitresses do you employ?*» (B) «*Two normally, and an extra two after the 20th July until the end of August.*» (A) «*But Elizabeth Barnard was not one of the extras?*» (B) «*Miss Barnard was one of the regulars.*» (A) «*What about the other one?*» (B) «***Miss Higley? She is a very nice young lady.***» (A) «*Were she and Miss Barnard friends?*» (B) «*Really I could not say.*» (A) «*Perhaps we'd better have a word with her.*» (B) «***Now?***» (A) «*If you please.*» (B) «*I will send her to you.*» *said Miss Merrion, rising. «Please keep her as short a time as possible. This is the morning coffee rush hour»* (Christie, SDP, 46).

Категорія персоналізації та часова віднесеність до майбутнього у питаннях-перепитах *Right here?* та *Now?* експліцитно не виражені й визначаються реплікою-стимулом. Питання-перепити слугують для уточнення місця майбутньої дії (запрошення потанцювати) та часу (проведення допиту). На думку Т.В. Шмельової, актуалізаційні категорії пов'язані зі встановленням *референції імен* (референція імені – «відношення актуалізованого, включеного в мовлення імені чи іменного виразу до об'єктів дійсності» [8, с. 90]) [10, с. 85]. Питання-перепит *Miss Higley?* використовується для уточнення: надаючи ім'я офіціантки, власниці кафе забезпечує її однозначну ідентифікацію.

*Кваліфікативні* категорії модусу (модальність, авторизація, персуазивність, оцінність) забезпечують вираження «ставлення мовця до подій та інформації про них» [10, с. 85].

*Модальність* – це «семантична категорія, що об'єднує ряд кваліфікацій, інтегральним компонентом яких є віднесеність до планів *реальність / ірреальність*» [10, с. 85]. Перехід від ірреальності до реальності (здійснення події) виражається через значення можливості, необхідності, бажаності, обов'язку тощо [10, с. 86]. Розрізнення *об'єктивної* та *суб'єктивної* модальності [6, с. 303], на думку Т.В. Шмельової, пов'язане з планом вираження і може спрощено розглядатися як «модальність способу» та «модальність лексичних показників» (до них відносять вставні елементи, модальні частки, вигуки [6, с. 303]) [10, с. 85].

*Персуазивність* – це «модусна категорія, за допомогою якої мовець кваліфікує повідомлення з точки зору його вірогідності, виражаючи впевненість / невпевненість [10, с. 89].

*Авторизація* – це «модусна категорія, за допомогою якої інформація, подана в реченні, кваліфікується щодо джерел чи способів її отримання» [10, с. 90]. План змісту категорії авторизації охоплює протиставлення «своє / чуже» або «авторське / цитоване», а для її вираження використовуються дієслова на позначення мисленневих процесів, відчуттів, сприйняття [10, с. 91].

*Оцінність* пов'язана з «вираженням позитивного / негативного ставлення до подій, їх елементів чи аспектів здійснення» [10, с. 92]. Оцінка може бути інтелектуальною та емоційною [6, с. 303], загальною або деталізованою [10, с. 93].

*Соціальні категорії модусу* забезпечують вираження ставлення до співрозмовника (шанобливе / фамільярне, офіційне / дружнє), а також ступінь категоричності висловлення [10, с. 94]. Розглянемо функціонування кваліфікативних та соціальних категорій модусу в питаннях-перепитах.

(3) Old Man Marley: *Oh, you're always welcome at church. I'm not welcome with my son. Years back, before you and your family moved on the block, I had an argument with my son.*

Kevin: *How old is he?*

Old Man Marley: *Oh, he's grown up. We lost our tempers, and I said I didn't care to see him anymore. He said the same, and we haven't spoken to each other since.*

Kevin: ***If you miss him, why don't you call him?***

Old Man Marley: *I'm afraid if I call, he won't talk to me.*

Kevin: ***How do you know?***

Old Man Marley: *I don't know. I'm just afraid you know.*

Kevin: ***No offense, but aren't you a little old to be afraid?***

Old Man Marley: *You can be a little old for a lot of things. You're never too old to be afraid* (Columbus, HA).

Вживання умовного способу в питанні-перепиті дозволяє віднести його до засобів вираження об'єктивної модальності, а також некатегоричної, ввічливої поради. Нерівність соціальних статусів (восьмирічний хлопчик звертається до літнього чоловіка) виявляється і при висловленні оцінки: через попередження не сприймати його питання як образу (*No offense*) та зменшення категоричності (*a little*), Кевін припускає, що стара людина не може чогось боятися. Питання-перепит *How do you know?* слугує для вираження категорії персуазивності, оскільки має на меті з'ясувати, наскільки Старий Марлі впевнений, що син не захоче розмовляти з ним. Питання-перепит *How do I know?* у наступній комунікативній ситуації (4) є актуалізацією двох модусних категорій: персуазивності (виражаючи невпевненість мовця) та авторизації (запитуючи про джерело надходження інформації щодо акторських здібностей співрозмовниці).

(4) Bill: *Can you act?*

Olga: *Who? Me?*

Bill: ***Who else would I mean?***

Olga: *But you know I can act.*

Bill: *I do. **How do I know?***

Olga: *I told you.*

Bill: *All right. So you did* (Pichel, MB).

Вживання умовного способу в питанні-перепиті ***Who else would I mean?*** надає йому риторичного характеру через участь у розмові лише двох комунікантів.

Категорія персуазивності також виражається у питаннях-перепитах, які є умовиводом з репліки-стимулу. Прохання підтвердити припущення експліцитно маркується виразами *Do you mean (to say)...?, So (you think)...?, Then...?*

(5) Beth: *You're amazing with kids. Just amazing!*

Nick: *Never met a child I didn't like. And you? You make me feel really good about myself.*

Beth: *Good. You're terrific.*

Nick: *You really think so?* Beth nods (Connor, BC).

Комплекс модусних значень у питанні-перепиті можна представити як запит оцінки співрозмовника (оцінність), яка є результатом мисленнєвого процесу (авторизація), а також здивування, невпевненість та непряме спонукування, які актуалізуються за допомогою допустової частки *really* [3, с. 94–101].

Вираження емоційної та раціональної оцінки у питаннях-перепитах демонструє ситуація (6).

(6) Theresa: *Oh, you're looking so much better, Aunt Em!* Emily: *The result, perhaps, of changing my will. Good heavens, I never thought to see you both lost for words!*

Theresa: *You-you changed your will?*

Emily: *Yes, dear, I am cutting my family off without a penny.*

Theresa: *But if we don't inherit, who the hell does?*

Charles: *Why do you want to do a thing like that? What have we done to you, anyhow?*

Emily: *You threatened me, Charles. «I won't allow anyone to stand in my way!» Remember?* (Bennet, DW).

Здивування, виражене за допомогою маркованої лексичної одиниці *hell* [13, с. 759], поєднується із запитом раціональної інформації щодо успадкування майна. Чарльз використовує питання-перепит для з'ясування причин бажаності наявної ситуації (зміни заповіту) з боку тітки Емілі та її передумов. Допустова частка *anyhow* [3, с. 79] є засобом вираження імпліцитної оцінки [3, с. 85] для зменшення категоричності питання, яке натякає, що Чарльз та Тереза не могли зробити своїй тітці нічого поганого.

Функціонування модусних категорій як компонента предикативності тісно пов'язане з *категорією синтаксичної особи*. Як зазначає М.Ф. Алефіренко, синтаксична особа слугує для вираження «позиції мовця щодо повідомлення» і є складовою категорії модальності, проте не обов'язкова для реалізації предикативного відношення [1, с. 280].

Розглядаючи поняття «предикація» і «предикативність» з точки зору породження мовлення, М.Я. Димарський пропонує інтерпретувати *предикативність* як «опосередковане комунікативним наміром мовця відображення предикативного відношення (відношення суб'єкта й предиката) в структурі висловлення». Відповідно, у структурі висловлення предикативне відношення може виражатися як повною предикативною групою, так і не мати формального вираження у випадку модально-ситуативних висловлень, які можна інтерпретувати лише враховуючи ситуацію спілкування [5].

З огляду на структурну неоднорідність питань-перепитів *нереченневої будови*, доцільно звернути увагу на їх синтаксичні особливості. Відповідно до здатності вступати у зв'язки з іншими синтаксичними одиницями, Д. Байбер та співавтори поділяють нереченневі елементи на (а) *синтаксичні нереченневі одиниці* (syntactic non-clausal units), які можуть утворювати одиниці вищого рівня (клаузи), та (б) *вставки* (inserts) – групу слів, що вживаються самостійно, можуть приєднуватися до іншої структури за допомогою інтонації, проте, як правило, не пов'язані з нею синтаксично (наприклад, вигуки, дискурсивні маркери, сигнали зворотного зв'язку) [14, с. 1082–1089]. Прикладами *синтаксичних нереченневих одиниць* є питання-перепити у ситуаціях (7) і (8), оскільки їх структуру та лексичне наповнення можна реконструювати за допомогою репліки-стимулу, а ситуації (9) і (10) ілюструють питання-перепити, виражені вигуками (вставки).

(7) (A) *I mix it up myself from phosphorus.*

(B) *Phosphorus?* (Bennet, DW).

(8) (A) *We have reason to believe, Mr Lorrimer, that your uncle's death was not an accident.*

(B) *Not an accident?* (Rye, FTB).

(9) (A) *Everything all right?*

(B) *Yes, I'm fine.*

(A) *Yeah? You don't, you don't look so fine.*

(B) *I'm all right. Thank you* (Hoffman, EC).

Питання-перепит *Yeah?* близьке за формою до частини репліки-стимулу *Yes, I'm fine* і виражає сумнів у сказаному співрозмовником (A), спонукаючи його ще раз запевнити (B), що все гаразд.

(10) *«Words!» said Megan Barnard.*

*«Eh?» Poirot looked at her inquiringly.*

*«What you've been saying. It's just words. It doesn't mean anything»* (Christie, SDP, 81).

З точки зору структури, питання *Eh?* у ситуації (10) відрізняється від репліки-стимулу, проте його функції у даній комунікативній ситуації (а саме вказівка на незрозуміння з боку співрозмовника (Пуаро) і необхідність повторити і деталізувати сказане) уможливають його віднесення до питань-перепитів.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Структурно-функціональні типи питань-перепитів належать до системи мови, а конкретні ситуативні актуалізації потенційно можливих моделей – до мовлення. Предикативність як загальна співвіднесеність висловлення з дійсністю реалізується в питаннях-перепитах через категорії часу, особи та модальності. Модусні категорії (актуалізаційні, кваліфікативні та соціальні) в питаннях-перепитах є вираженням суб'єктивності мовця або запитом правильності розуміння суб'єктивності співрозмовника. **Перспективним** є дослідження особливостей реалізації модусних категорій у питаннях-перепитах у соціокультурному та прагматично-дискурсивному аспектах.

#### Література:

- Алефіренко Н. Ф. Спорные проблемы семантики: монография / Николай Федорович Алефіренко. – М. : Гнозис, 2005. – 326 с.
- Блох М. Я. Теоретические основы грамматики / Марк Яковлевич Блох. – [2-е изд., испр.]. – М. : Высшая школа, 2000. – 160 с.
- Волкова Л. М. Службові слова у мові та мовленні: Секрети успішної комунікації: навч. посіб. / Лідія Михайлівна Волкова. – К. : КАФЕДРА, 2012. – 204 с.
- Грамматика русского языка. Том II. Синтаксис. Ч. I / [редкол.: Виноградов В. В., Истрина Е. С.]. – Москва : Издательство Академии наук СССР, 1960. – 702 с.
- Димарский М. Я. Предикация и предикативность [Электронный ресурс] / Михаил Яковлевич Димарский // Глагольные и именные категории в системе функциональной грамматики. – СПб., 2013. – С. 81–86. – Режим доступа: <http://www.philology.ru/linguistics1/dymarsky-13.htm>
- Ляпон М. В. Модальность / Майя Валентиновна Ляпон // Языкознание : большой энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – 2-е изд. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – С. 303–304.



7. Почепцов Г. Г. Избранные труды : монография / Георгий Георгиевич Почепцов ; сост., общ. ред. и вступ. статья И. С. Шевченко. – Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2009. – 556 с.
8. Сергеева В. И. Предикативность и референтность / Валентина Ивановна Сергеева // Языковое общение и его единицы : [междуз. сб. науч. тр. / редкол. ; И. П. Сусов (отв. ред.) и др.]. – Калинин. гос. ун-т, 1986. – С. 89–96.
9. Стрельченко Н. С. Синтаксичні модифікації питань-перепитів / Н. С. Стрельченко // Україна і світ: діалог мов та культур: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 19–21 березня 2014 року. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2014. – С. 422–423.
10. Шмелева Т. В. Смысловая организация предложения и проблема модальности / Татьяна Викторовна Шмелева // Актуальные проблемы русского синтаксиса: публикации лаборатории «Русский язык и русская литература в современном мире» филологического факультета МГУ / [под. ред. К. Горшковой, Е. В. Клобукова]. – М. : Изд-во Московского университета, 1984. – Вып. 1. – С. 78–100.
11. Carter R. Cambridge grammar of English / R. Carter, M. McCarthy. – Cambridge : Cambridge University Press, 2006. – 973 p.
12. Daneš F. A Three-Level Approach to Syntax [Electronic resource] / František Daneš // Travaux linguistiques de Prague, 1966. – Vol. 1. – P. 225–237. – Access: [http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.romanistik.uni-freiburg.de%2Ffraible%2FLehre%2F2006%2FMaterialien%2FDanes\\_Three\\_Level2.doc&ei=RfvLVlQDaq7yOFnYHYBw&usq=AFQjCNGTwrmpsz1UJ1y6o\\_u\\_RQGxj5kRw&sig2=3GIvwpAbf04hM3yUQHsIXA&bvm=bv.84607526.d.bGQ](http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.romanistik.uni-freiburg.de%2Ffraible%2FLehre%2F2006%2FMaterialien%2FDanes_Three_Level2.doc&ei=RfvLVlQDaq7yOFnYHYBw&usq=AFQjCNGTwrmpsz1UJ1y6o_u_RQGxj5kRw&sig2=3GIvwpAbf04hM3yUQHsIXA&bvm=bv.84607526.d.bGQ)
13. Longman Dictionary of Contemporary English / [edited by C. Fox et al.]. – 4th edition. – Harlow : Pearson Education Limited, 2003. – 1949 p.
14. Longman grammar of spoken and written English / [D. Biber, J. Johansson, G. Leech et al.]. – London : Longman, 1999. – 1204 p.

#### Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. **Bennet, DW:** Dumb Witness : [movie] / directed by Edward Bennett. – Carnival Film & Television, 1996. – 103 min.
2. **Christie, SDP:** Christie A. Selected Detective Prose / Agatha Christie. – Moscow : Raduga Publishers, 1989. – 398 p.
3. **Columbus, HA:** Home Alone : [movie] / directed by Chris Columbus. – Hughes Entertainment / 20th Century Fox, 1990. – 103 min.
4. **Connor, BC:** A boyfriend for Christmas : [movie] / directed by Kevin Connor. – Hallmark Entertainment / Alpine Medien Productions, 2004. – 90 min.
5. **Hoffman, EC:** The Emperor's Club : [movie] / directed by Michael Hoffman. – Beacon Communications / Universal Pictures, 2002. – 109 min.
6. **Pichel, MB:** The Miracle of the Bells : [movie] / directed by Irving Pichel. – RKO Radio Pictures, 1948. – 120 min.
7. **Rye, FTB:** Four and Twenty Blackbirds : [movie] / directed by Renny Rye. – Picture Partnership Productions, 1989. – 50 min.
8. **Wilder, Sabrina:** Sabrina : [movie] / directed by Billy Wilder. – Paramount Pictures, 1954. – 113 min.

УДК 81'373:655.424

**І. І. Судук, В. Б. Кешієв,**

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ*

### ПОРУШЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ НОРМ У МОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

*У статті розглянуто випадки порушень лексичних норм у мові сучасної української преси. Подано види порушень лексичних норм та способи їх усунення, проаналізовано причини їх виникнення та запропоновано шляхи подолання цієї проблеми.*

**Ключові слова:** засоби масової інформації, лексичні норми, вживання росіянізмів, порушення норм сполучуваності слів, вживання слова у невластивому йому значенні, інішомовна та термінологічна лексика.

*В статье рассмотрено случаи нарушений лексических норм в языке современной украинской прессы. Представлены виды нарушений лексических норм и способы их исправления, проанализированы причины их появления и предложены пути решения этой проблемы.*

**Ключевые слова:** средства массовой информации, лексические нормы, употребление русизмов, нарушения норм сочетаемости слов, употребление слов в несвойственном им значении, иностранная и терминологическая лексика.

*Ukrainian language has had the status of the state language for more than 20 years but its equal functioning in all spheres of our people's life is not ensured yet. In particular, this is true for the Ukrainian press. Percentage of Ukrainian-language newspapers is extremely small and those ones that are still published in Ukrainian can, unfortunately, serve only as material for collections of linguistic errors. As early as in 1928 there appeared a monograph by the Ukrainian linguist M. Hladkyi «Our Newspaper Language». The author wanted to help the Ukrainian newspapers employees get rid of imitation of Russian-language samples, develop their own style, and learn how to use the wealth of the popular Ukrainian language. M. Hladkyi puts an emphasize on the return to popular Ukrainian-language models at the lexical, morphological, syntactic, and phrasological levels, since the content of newspaper articles should be clear to any reader. Today there is also a need for such works. In spite of considerable number of Ukrainian language culture handbooks, articles, and even theses (O. Ponomariv «Problem of Ukrainian Language Standardization in Mass Media») that are devoted to the modern Ukrainian-press language standardization, the materials of our mass media are littered with a great number of arbitrary foreign words and awkward morphological and syntactic structures.*

*Why is mass media broadcasting standardization so important? Because readers take it as a model. Very often when people are remarked to be saying something in a wrong way, the one who remarked may hear in response: «But it was written so in the newspaper (on the Internet)». «They said so in the news on the radio (on TV)». Let us notice that first of all these are lexical errors that become evident in any newspaper texts. The authors of articles should follow the correct word usage because an infelicitous word can distort, obscure the content of the communicated information, and prevent the press from carrying out its main functions: to shape public opinion and communicate information.*

*The suggested article deals with violations of lexical norms in modern Ukrainian-language press. The types of violation of lexical norms and ways for their elimination are provided, their causes are analyzed, and the ways to overcome this problem are developed.*

**Key words:** mass media, lexical norms, usage of Russianisms, violation of word co-occurrence norms, usage of a word in an unusual meaning, foreign and terminological lexis.

Вже понад 20 років українська мова має статус державної, проте досі не забезпечене її рівноправне функціонування у всіх сферах суспільного життя нашого народу. Зокрема це стосується й української преси. Відсоток україномовних газет надзвичайно малий, а ті з них, які виходять українською мовою, на жаль, можуть слугувати матеріалом для збірників мов-